

Bediüzzaman Said Nursi'nin İrşad Metodu

Bediüzzaman Said Nursî, her çağın kendine has şartları olduğunu kabul eder, yapılacak irşad ve tebliğin mevcut şartlara ve çağın anlayışına uygun olması gerektiğini savunur ve irşad alanındaki stratejisini şu sözlerle ifade eder. "Hz. Mevlâna benim zamanımda gelseydi, Risâle-i Nur'u; ben onun zamanında gelseydim Mesnevi'yi yazardım. O zaman hizmet Mesnevi tarzındaydı, şimdi ise Risâle-i Nur tarzındadır."

Bediüzzaman Said Nursî'nin, irşad ve tebliğ alanında dikkat ettiği bazı prensipleri şu şekilde sıralayabiliriz.

a. Bediüzzaman Said Nursî, irşad ve tebliğe nefsinden başlamıştır. Çünkü; "Nefsini islah edemeyen, başkasını islah edemez"¹ prensibi, onun temel ilkelerinden biridir. Risâle-i Nur'u doğrudan doğruya nefesine hitaben yazdığını şu sözleriyle ortaya koyar: "Yazdığım hakaik-ı İmaniyeyi doğrudan doğruya nefsim'e hitap etmişim. Herkesi davet etmiyorum; belki ruhları muhtaç ve kalpleri yaralı olanlar, o edviye-i Kur'âniyeyi arayıp buluyorlar."²

b. Bediüzzaman Said Nursî'nin, irşad ve tebliğ metodu, Kur'an metodudur. Çünkü, Bediüzzaman Said Nursî, Risâle-i Nur'u yazarken, Kur'an'dan başka yanında eser bulundurmamış ve ondan başka mürşid tanımamıştır. Bunu şu sözleriyle ifade etmiştir: "Kur'ân-ı Hakim mürşidimizdir, üstadımızdır, imâmımızdır, her bir âdabda rehberimizdir..."³

"Yazılan sözler onun (Kur'an'ın) bir nevi tefsiridir ve o Risâleler ki, hakaik-ı Kur'aniyenin malıdır ve hakikatleridir."⁴ "... Sesim yetişse, bütün küre-i arza bağırarak derim ki: Sözler güzeldirler, hakikattirler fakat benim değildirler; Kur'an-ı Kerim'in hakaikından telemmu etmiş şualardır."⁵

c. Bediüzzaman Said Nursî, bir mürşid olarak, önce yarayı ve hastalığı teşhis etmiş, sonra tedavi yollarını beyan etmiştir. Bunu şu ifadelerinde açık bir şekilde görmek mümkündür: "Eski zamanda dalalet cehâletten geliyordu. Bunun yok edilmesi kolaydır. Bu zamanda dalalet fen ve felsefe ve ilimden geliyor. Bunun izâlesi müşküldür."⁶ "Dünya, büyük bir mânevi buhran geçiriyor. Manevi temelleri sarsılan Garb cemiyeti içinde doğan bir hastalık, bir vebâ, bir tâun felaketi, gittikçe yer yüzüne dağılıyor. Bu müthiş sâri illete karşı İslam cemiyeti ne gibi çarelerle karşı koyacak? Garbın çürümüş, kokmuş, tefessüh etmiş, bâtıl formülleriyle mi? Yoksa, İslâm cemiyetinin ter ü taze iman esaslarıyla mı? Büyük kafaları gaflet içinde görüyorum. İman kalesini küfrün çürük direkleri tutamaz. Onun için ben yalnız iman üzerine mesâimi teksif etmiş bulunuyorum."⁷

"Evet, temelleri yıpratılmış bir binanın odalarını tamir ve tezyine çalışmak, o binanın yıkılmaması için ne derece bir fayda

temin edebilir? Köklerinin çürütülmesine çabalanan bir ağacın kurumaması için, dal ve yapraklarını ilaçlayarak tedbir almaya çalışmak, o ağacın hayatına bir fayda verebilir mi?

“İnsan, saray gibi bir binadır; temelleri erkân-ı îmaniyedir. İnsan bir şeceredir; kökü esâsât-ı îmaniyedir.”⁸ Bu sözden anlaşılıyor ki, insanların ıslahı ve manevi tedavisi, kalplere imanın yerleştirilmesiyle mümkündür.

d. Bediüzzaman Said Nursî, irşad ve tebliğde “ona yumuşak söz söyleyin”⁹ ayetini kendisine rehber edinmiştir. Siyasilerden idarecilere, çocuklardan yaşlılara kadar herkesle yumuşak ve seviyelerine uygun bir dille konuşmuştur. Muarızlarına ve çeyrek asır kendisine işkence edenlere bile “kavl-i leyin”le muamele etmiştir.

Şu sözleri bunun en güzel ifadesidir: “Yirmi sekiz sene çektiğim ezâ ve cefâlar ve maruz kaldığım işkenceler ve katlandığım musîbetler hep helal olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ittihamlarla mahkum etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara, hepsine hakkımı helâl ettim.”¹⁰

e. Bediüzzaman Said Nursî, yapamadığı ve yaşayamadığı hiç bir şeyi söylememiş, söylediği her şeyi nefsinde yaşamıştır. “Yapamadıklarını söylüyorlar”¹¹ ayetinin muhatabı olmaktan şiddetle kaçınmıştır. Hayatı ve eserleri bunun en açık delilidir.

f. Bediüzzaman Said Nursî’ye göre, müşid kendi vazifesini yapmalı, Cenâb-ı Hakk’ın vazifesine karışmamalıdır. Bunu şu sözleriyle ifade eder: “Evet, insanın elindeki cüz-i ihtiyarî ile işledikleri ef’âllerinde, Cenâb-ı Hakk’a ait netâici düşünmemek gerekir. Mesela, kardeşlerimizden bir kısım zatlar, halkların Risâle-i Nur’a iltihakları şevklerini ziyadeleştiriyor. Dinlemedikleri vakit zayıfların kuvve-i maneviyeleri kırılıyor, şevkleri bir derece sönüyor. Halbuki, üstâd-ı mutlak, mukteda-i küll, rehber-i ekmel olan Resûl-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselâm, ‘peygambere düşen ancak tebliğ etmektir’¹² olan fermân-ı ilâhîyi kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyade sa’y ü gayret ve ciddiyetle tebliğ etmiş. Çünkü, ‘sen sevdiğin kimseyi hidayete erdiremezsin. Ancak Allah dilediğine hidâyet verir’¹³ sırrıyla anlamış ki, insanlara dinlettirmek ve hidâyet vermek, Cenâb-ı Hakk’ın vazifesidir”¹⁴

g. Bediüzzaman Said Nursî, irşad ve tebliğde İhlas’a büyük önem vermiştir. “Medâr-ı necât ve halâs, yalnız ihlâstır. İhlâsı, kazanmak çok mühimdir. Bir zerre ihlâslı amel, batmanlar hâlis olmayana müreccahtır. İhlâsı kazandıran hareketindeki sebebi sırf bir emr-i İlâhî ve neticesi rızâ-i İlâhî olduğunu düşünmeli ve vazife-i İlâhiyeye karışmamalı.”¹⁵

ğ. Bediüzzaman Said Nursî, irşad ve tebliğ hayatı boyunca, hakkı her şeyin üzerinde tutmuştur. “Hakiki alimler, zalim hükümdarlara karşı hak ve hakikatı pervasızca söyleyen alimlerdir”¹⁶ hadis-i şerifini kendine rehber etmiş, ve “Hakkın hatırı âlidir. Hiçbir hatıra feda edilmez. Kimin hatırı kırılırsa kırılınsın, yalnız hak sağ olsun”¹⁷ diyerek her zaman ve zeminde hak ve hakikatı söylemiştir.

h. Bediüzzaman Said Nursî, irşad ve tebliğ hayatında siyasete bulaşmamış ve talebelerini siyasetten men etmiştir. Bu konudaki şu ifadeleri manidardır: “Kur’an bizi siyasetten men etmiş, tâ ki, elmas gibi hakikatleri, ehl-i dünyanın nazarında cam parçalarına inmesin”¹⁸ “Çünkü iman, mâl-i umûmidir. Her taifede muhtaçları ve sahipleri vardır; tarafgirlik girmez, yalnız küfre, zındıkaya, dalâlete karşı cephe alır.”¹⁹

ı. Bediüzzaman Said Nursî, küfre karşı, semavi dinlerin mensuplarıyla, ittifak edebileceğine işaret etmiş ve şöyle demiştir. “Hatta değil Müslümanlarla, belki dindar Hıristiyanlarla dahi dost olup adâveti bırakmaya çalışıyorum. Harb-i Umumî ve komünizm altındaki anarşistlik tehlike ve tahribatlarının lisan-ı haliyle ‘Dünya fanidir. Firaklarla doludur. Ey insanlar, adâveti bırakınız, Kur’an dersini dinleyip birleşiniz yoksa sizi mahvedeceğiz’ diye beyanıyla, bu zamanın şartları ve icapları karşısında tarz-ı hizmeti yine Kur’an’ın nuruyla gösterecek hakimane irşadın ve tevfik-ı İlâhiyeye muvafık hareketle isabetli hizmetin ifası gibi noktalardan Risâle-i Nur’un lüzum ve ehemmiyetini tebarüz ettiriyor.”²⁰

i. Bediüzzaman Said Nursî, her şeyde Allah’ın varlık ve birliğini gösteren bir pencere açmıştır. Bunu şu misalle açıklar: “Meselâ bir su getirmek için, bazıları kungân (su borusu) ile uzak yerden, dağlar altında kazar, su getirir; bir kısmı da her yerde kuyu kazar, su çıkarır. Birinci kısım çok zahmetlidir; tikanır, kesilir. Fakat, her yerde kuyu kazıp su çıkarmaya ehil olanlar, zahmetsiz, her bir yerde suyu buldukları gibi; aynen öyle de, ulemâ-i ilm-i kelâm esbabı nihayet-i âlemde teselsül ve devrin muhâliyeti ile kesip, sonra Vâcibü’l-Vücutun vücudunu onunla ispat ediyorlar. Uzun bir yolda gidiliyor.

Ammâ, Kur'ân-ı Hakîm'in minhâc-ı hakikisi ise, her yerde suyu buluyor, çıkarıyor."21

j. Bediüzzaman Said Nursî, ömrü boyunca müsbet hareket etmeyi düstur edinmiş, dahili kavgalara izin vermemiş, her zaman asayişin muhafazası için çalışmış, emniyet ve asayişi bozacak davranışlardan şiddetle kaçınmıştır. "Bir kaç adamın hatasıyla yüzer adamların zarar görmesine sebep olunamaz" demiştir. "Bunun içindir ki, yapılan o kadar gaddarâne zulümler esnasında bir tek hadise meydana gelmemiş ve Said Nursî, talebelerine daima sabır ve tahammül ve yalnız îman ve İslamiyet çalışmayı tavsiye etmiştir"22

k. Bediüzzaman Said Nursî irşad ve tebliğinde batıl'ı tasvir etmemiş, muhatabına yalnız hakkı telkin etmiştir. Said Nursî'ye göre "Bâtıl şeyleri tasvir etmek, safi zihinleri idlâl eder."23

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Bediüzzaman Said Nursî'nin, yirminci asırda yaptığı irşad ve tebliğ "Akıl, fikir ve mantığı çalıştırmış, ruh, kalp ve vicdanı tenvir etmiş; Müslümanları, beşeri uyandırmış, intibah vermiş, gafletten kurtarmış, sırât-ı müstakim olan Kur'an yolunu göstermiş; Sünnet-i seniyyeye ve İslamiyet'in şeâirine muhalif olarak yapılan ve yaptırılan şeyleri fark ettirip Sünnet-i peygamberiye (a.s.v) ittibâ-ı ders vermiş ve ihya etmek cehdini uyandırmış"tır.24

Dipnotlar

1. Said Nursi, Sözlür, s. 243.
2. Said Nursi, Mektûbât, s. 72.
3. Said Nursi, Barla Lâhikası, s. 11.
4. Said Nursi, a.g.e., s. 11.
5. Said Nursi, Barla Lâhikası, s. 11, 12.
6. Said Nursi, Sözlür, s. 707.
7. Said Nursi, Tarihçe-i Hayat, s. 543.
8. Zübeyr Gündüzalp, Sözlür (Konferans), s. 705.
9. Taha Suresi, 44.
10. Said Nursi, Emirdağ Lâhikası II, s. 317.
11. Şuarâ Suresi, 226
12. Mâide Suresi, 99.
13. Kasas Suresi, 56.
14. Said Nursi, Lem'alar, s. 135.
15. Said Nursi, a.g.e, s. 137.
16. Sünen-i Ebi Davut, Cilt 4, Bab 17. s.124, Hadis no: 4344.
17. Said Nursi, Divan-ı Harb-i Örfî, s. 31.
18. Said Nursi, Emirdağ Lahikası I, s. 186.
19. Said Nursi, a.g.e, s. 157.

20. Said Nursi, Barla Lahikası, s. 10.
21. Said Nursi, Sözlür, s. 717.
22. Said Nursi, Tarihçe-i Hayat, s. 192.
23. Said Nursi, Sözlür, s. 647.
24. Zübeyr Gündüzalp, Sözlür (Konferans), s. 714